

Initiativets konsekvenser

Medborgarinitiativets titel

Informationen är vår – medborgarinitiativ om tryggnad av Yles textinnehåll

Datering av initiativet

15.2.2021

Initiativets form

Förslag om att lagberedning ska inledas

Innehållet i initiativet

För att yttrandefriheten ska kunna garanteras måste Rundradions nyhetsförmedling i textform på webben tryggas i sin nuvarande omfattning genom en lagändring. Vi föreslår att

a) Rundradions journalistiska webbinnehåll i textform definieras som en betydande ny tjänst för Yle,

b) 7 § i rundradiolagen får ett tillägg om detta, och

c) det görs en förhandsprövning enligt 6 a § i rundradiolagen, inklusive en oberoende extern bedömning av den nya tjänstens marknadsverkan.

Motiveringar

Syftet med detta medborgarinitiativ är att skydda Yles webbinnehåll i textform. Det är viktigt för att trygga yttrande- och pressfriheten, tillgången till information på lika villkor samt demokratin.

Riksdagen behandlar just nu ett lagförslag som kommer att begränsa publiceringen av Yles webbjournalistik i textform. Enligt regeringens proposition får Yle inte publicera innehåll i textform om inte innehållet hänför sig till något publicerat material som innehåller rörliga bilder eller ljud. Om lagen genomförs kommer den att begränsa yttrande- och pressfriheten, mängden finskspråkig textjournalistik och medborgarnas rätt till information på lika villkor. Även tillgången till information för personer med sämre ekonomi och ett stort antal grupper med särskilda behov i vårt samhälle kommer att begränsas. Som det ser ut nu kommer lagförslaget att gå igenom inom den närmaste framtiden, förutsatt att man inte ingriper genom en omfattande offentlig debatt.

Bakgrunden till lagförslaget är ett klagomål som Medieförbundet rf lämnade in till Europeiska kommissionens generaldirektorat för konkurrens den 21 juni 2017. Förbundet företräder de kommersiella medierna. I klagomålet påstås det att Yles nätjournalistik i textform försvårar verksamhetsförutsättningarna för de kommersiella medierna i Finland. Det finns dock ingen forskning som skulle stödja detta påstående.

Enligt en undersökning som omfattar alla 27 EU-medlemsstaterna kan man inte se någon negativ inverkan av välfinansierade public service-medier på de kommersiella mediernas möjligheter. Före detta chefredaktören för kvällstidningen Iltalehti, Erja Yläjärvi, konstaterade i diskussionsprogrammet Sista ordet den 5 februari 2021 att Yle inte stjälar några

tidningsläsare. Enligt docenten i informationslära vid Tammerfors universitet Heikki Hellman, gäst i samma program, finns det inga bevis för att Yle skulle påverka de kommersiella mediernas verksamhet negativt. Hellman anser inte att Yle är orsaken till mediekrisen. Han säger att den nya rundradiolagen är ett resultat av en lyckad lobbning.

Efter klagomålet förde kommissionen förhandlingar om frågan med kommunikationsministeriet. Förhandlingarna ledde till att ministeriet utarbetade ett lagförslag. Kommissionen har bestämt att förhandlingarna ska hemlighållas. I lagförslaget används kommissionens icke-offentliga ”preliminära ståndpunkt” och ”preliminära syn” som motivering till de föreslagna ändringarna i lagen utan att ens alla riksdagsledamöter, för att inte tala om medborgarna, har möjlighet att ta del av kommissionens ställningstaganden.

Trots att det är viktigt att stödja de kommersiella medierna för att bevara lokala medier och flerstämmighet, kommer regeringens nuvarande förslag till ändring av rundradiolagen endast att betyda att Rundradion försvagas och rätten att få information hotas. Detta utan att man främjar de kommersiella mediernas ställning. I själva lagförslaget konstateras det också att ”propositionen antagligen inte kommer att ha några stora direkta konsekvenser för räckvidden eller omsättningen av kommersiellt medieinnehåll.”

Syftet med detta medborgarinitiativ är att skydda Yles webbinnehåll i textform. Nedan följer motivering till medborgarinitiativets förslag:

1. Rätten att få information hör till yttrandefriheten

Rätten att inhämta och ta emot information är en viktig del av yttrandefriheten. I Finlands grundlag finns det bestämmelser om yttrandefrihet, och artikel 11 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna tryggar yttrandefriheten och informationsfriheten inom EU. Det allmänna bör skapa en miljö som stöder individens möjligheter att framföra och ta emot olika slag av information. De offentligt finansierade medierna påverkar i betydande grad finländarnas möjligheter att utöva yttrandefriheten. I Finland har man av hävd ansett att Yles centrala mål uttryckligen är att trygga individens yttrandefrihet enligt grundlagens 12 §. En begränsning av Yles webbinnehåll i textform skulle försvaga finländarnas yttrandefrihet och medborgarnas rätt att få information.

2. Lika tillgång till information måste tryggas

Tillgången till avgiftsfri journalistik är viktig för att säkerställa en tillgänglig informationsförmedling. Om Yles textinnehåll minskar, inskränks bland annat hörselskadades och synskadades grundläggande fri- och rättigheter i fråga om tillgången till information. Tillgången till journalistik är också en fråga om ekonomisk ställning; Yles nyheter på webben garanterar lika rätt till information också för de finländare som har sämre ekonomi. Enligt undersökningar konsumerar högre utbildade och personer med en bättre ställning i samhället betydligt mer högklassigt journalistiskt innehåll än lägre utbildade och personer i en svagare

ställning. Om denna utveckling får fortsätta, kommer den att försvaga förutsättningarna för jämlikt demokratiskt deltagande. Syftet med detta medborgarinitiativ är att förhindra denna oönskade utveckling.

3. Fri tillgång till information är en garanti för demokratin

Demokrati bygger på medborgarnas tilltro till att de fritt och jämlikt har tillgång till information som är relevant för dem. Det lagförslag som Medieförbundet lobbade fram kommer att öka medborgarnas ojämlikhet när det gäller sådana öppettillgängliga innehållstjänster av politisk, social och kulturell betydelse som är viktiga för demokratin. Det allmänna måste kunna trygga förutsättningarna för demokratin. Hit hör i väsentlig grad att skydda den faktabaserade informationsförmedlingen mot desinformation och falska medier. På grund av de falska nyheter som sprids i sociala medier är det ytterst viktigt att finländarna också har tillgång till journalistiskt producerat nyhetsinnehåll som är gratis.

4. Den finsk- och svenskspråkiga journalistiken måste värnas

Det bör finnas tillgång till ett mångsidigt utbud av journalistik och informationsförmedling på båda de officiella inhemska språken. Ett demokratiskt samhälle förutsätter att medborgarna kan föra en faktabaserad och öppen offentlig debatt på sitt eget modersmål. Finländarnas rätt till textjournalistik som producerats på det egna modersmålet tryggas bäst med hjälp av ett public service-rundradiobolag som bedriver mångsidig publikationsverksamhet. Denna uppgift kan inte överlåtas enbart till multinationella mediebolag.

5. Beslutanderätten om Yles uppgifter i första hand nationell

Beslut om finansieringen, omfattningen och karaktären av de allmännyttiga mediernas uppgifter fattas alltid av medlemsstaterna, inte av Europeiska kommissionen eller något annat EU-organ. I det nu aktuella lagförslaget granskas Yles verksamhet endast ur ett affärsperspektiv och konkurrensrättsligt perspektiv. Riksdagen har alltså fulla befogenheter att själv besluta om Yles uppgifter. Men om man vill ha kommissionens åsikt i frågan, bör man föra lagändringen till Europeiska kommissionen för officiell behandling och inte nöja sig med meddelandet från kommissionens generaldirektorat för konkurrens – då beaktas även yttrandefriheten och demokratin.

6. Bevara den lokala nyhetsförmedlingen

Medborgarnas rätt till informationsförmedling om sin närmiljö och bostadsort måste värnas. Yle har under de senaste åren satsat mycket på regional nyhetsverksamhet – att begränsa textrapporteringen skulle vara ett steg bakåt på detta område. Det finns skäl att stödja kommersiella lokala medier som har ekonomiska svårigheter, men det är ingen lösning att begränsa Yles verksamhet.

Konsekvenserna för Yle av den föreslagna lagändringen

Om regeringen får igenom sitt lagförslag, kommer Yle inte att kunna publicera innehåll i textform om inte innehållet hänför sig till något publicerat material som innehåller rörliga bilder eller ljud. Undantag från detta är

a) korta textformade innehåll som Rundradion publicerar utifrån samarbete med Finska Notisbyrån eller någon annan nationell nyhetsbyrå, b) korta nyhetsinnehåll om snabba nyhetshändelser, c) myndighetsmeddelanden som förmedlas enligt lag, d) nyhetsinnehåll i textform på samiska och romani samt på landets övriga minoritetsspråk, e) innehåll i textform om kultur och inläring.

Till exempel de av Yles analyser som utöver texten innehåller endast en bild kommer att försvinna. De kommer att ersättas av helheter som innehåller rörlig bild och ljud. Det totala utbudet kommer att minska när innehållet blir mer arbetskrävande. Medborgarna kommer att märka detta genom att den avgiftsfria webbjournalistiken minskar.

Ett bra exempel på en typ av inslag som kommer att försvinna helt är redaktör Antti Koistinens scoop om priserna på elöverföring. Det handlade om grävande journalistik som avslöjade att de prishöjningar som gjordes berodde på en ändring av Energimyndighetens tillsynsmodell och inte på beredskap inför stormar, vilket man sagt i offentligheten.

De många undantagen i lagförslaget gör lagtexten vag. De planerade tekniska avgränsningarna innebär också en risk för ökad övervakning av journalistiken. Detta skulle minska Yles trovärdighet som oberoende informationskälla.

Summa summarum

Som ett resultat av en lyckad lobbning av de kommersiella medierna håller man nu på att begränsa Rundradions innehåll i textform. Regeringens lagförslag sägs vara den "minst onda" vägen och den enda möjliga lösningen. Det här medborgarinitiativet föreslår emellertid en alternativ lösning. Syftet är att göra Yles webbinnehåll i textform officiellt och på så sätt skydda det och att trygga lika tillgång till information för alla.

Yttranden om regeringens proposition med förslag till lag om ändring av 7 § i lagen om Rundradion Ab:

"Hörselbundet är mycket oroat över att det föreslagna lagutkastet kommer att leda till att Yles rätt att publicera journalistik i textform begränsas avsevärt och på ett sätt som äventyrar tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna för hörselskadade. Propositionen är problematisk med tanke på rätten till information och

jämlikheten för hörselskadade medieanvändare.”

Finska Hörsselförbundet rf

”En del av finländarna använder i huvudsak sådant online-innehåll på Yles webbplats som inte har någon koppling till Yles audiovisuella produktion. Ur yttrandefrihetens synvinkel inskränks medborgarnas rätt att få information om detta innehåll försvinner utan att man kan vara säker på att det kan ersättas med hjälp av något annat medium.”

Eero Hyvönen, ordförande för Opinionsnämnden för massmedier

”Utifrån de sakkunnigdiskussioner som vi fört ser vi det som mycket sannolikt att det skrivna innehåll som Yle producerar kommer att minska om det måste hänföra sig till radio- eller teveinnehåll. Teve- och radioproduktionen är långsammare, eftersom den kräver mer förberedelser och resurser än att producera en skriven artikel.”

Marketing Finland

”Gränsdragningen mellan innehåll i textform och övrigt innehåll är konstgjord och journalistiskt föråldrad i dagens värld. En lag är också ett tungrott sätt att genomföra reglering. Nu kommer man att vara tvungen att kontinuerligt uppdatera regleringen i lagen i takt med förändringarna och omvälvningen på mediefältet. Dessutom innehåller lagmotiven ett stort antal undantag, vilket gör själva lagtexten vag. Vid all tillsyn över Rundradions verksamhet måste den brandvägg som skiljer åt Yles ekonomiska och tekniska reglering och regleringen om innehållet bevaras och helst stärkas.”

Juha Rekola, Journalistförbundet rf

”Tjänsterna måste vara tillgängliga för alla personer med funktionsnedsättning. I det nuvarande förslaget tryggas inte tillgängligheten tillräckligt mycket. SAMS framhäver vikten av att ändringarna inte får försätta en del av befolkningen i en ojämlig position. I ett demokratiskt samhälle måste det finnas tillgång till avgiftsfri journalistik.”

Elias Vartio, juridiskt ombud, SAMS - Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf

Ansvarspersoner

Alexander Proctor

Veera Nevalainen

Joonas Jormalainen

Heta Lukjanow

Jemina Nylund

Joona Niittumäki

Justus Jokela